

Такризи

роҳбари илмӣ ба рисолаи диссертациони унвонҷӯ Шаробова Маҳбуба Қурбонмуродовна дар мавзӯи “Мавқеи жанри ғазал дар эҷодиёти Ашур Сафар”, ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.01.04 - Таърихи адабиёт; равобити адабӣ пешниҳод гардидааст.

Ашур Сафар яке аз шоирони маъруфи нимаи дувуми асри XX ва даҳсолаи аввали даврони истиқлол ба ҳисоб меравад. Доираи адабии Кӯлоб ва дар маҷмуъ Хатлонро ба эҷодиёти Ашур Сафар тасаввур кардан берун аз инсоф хоҳад буд, зеро мавсуф дар рушду инкишофи анвои гуногуни шеъри тоҷик дар минтақаи мазкур саҳми басо назаррасро барҷой гузоштааст. Дар таърихи шеъри муосири тоҷик Ашур Сафар яке аз сермаҳсултарин суҳанварони доираи адабии Хатлон маҳсуб шуда, маҷмуаҳову осори назмии вай ханӯз аз даврони шуравӣ лавҳаи адабиёти муосири тоҷикро зебу зинат медиҳад. Аввалин намунаҳои ашъори шоир дар маҷмуаҳои дастаҷамъии “Ибтидои роҳ” ва “Фаввора” ханӯз солҳои 1964 ва 1965 ба чоп расида, номи ӯро дар радифи дигар суҳанварони тоҷик машҳур намуданд. Осору маҷмуаҳои алоҳидаи даврони шуравии Ашур Сафар, амсоли: “Хандаи гулҳо”, “Фарзанди аср”, “Самари умр”, “Гули маҳтоб”, “Базми садоқат”, “Гапи подор”, “Холи фатир”, “Гулбоғ”, “Рӯзи сиёҳ”, “Хӯшаи нур” ва маҷмуаҳои баъд аз вафоти шоир бачопрасида, монанди: “Мунтахабот”, “Борони хидоят”, “Девон” ва дигар осори дар Россия бо забони русӣ ва дар Эрон бо хатти форсӣ батабърасидаи ӯ далолаткунандаи маҳсул гаронбор дар ҷодан эҷод ба шумор мераванд.

Ашур Сафар дар муддати фаъолияти эҷодии хеш ба эҷоди анвоъ ва шаклҳои гуногуни ҳам суннативу анъанавӣ ва ҳам ашъори шакли нав кӯшиш варзида, мувофиқи ҳунару малакаи хеш дар рушду инкишофи нисбии ҳар яке аз навъҳову жанрҳои шеърӣ то ҷое саҳми худро

гузоштааст. Бо ин ки дар эҷодиёти шоир ашъори дар шакли нав, ба истилоҳ, шеъри чаҳорпора ва озод низ ба чашм мерасанд, аммо, мақоми анвои суннатии шеър, амсоли достону маснавӣ, рубоӣ ва ғазал дар эҷодиёти ӯ баландтар мебошад. Миёни на танҳо жанрҳои суннатӣ, кулли анвои шеърӣ, дар эҷодиёти Ашур Сафар мавқеи ғазал аз ҳама болотар қарор дошта, ҷилваи хосс дорад. Аз ҳайси теъдод ғазалиёти шоир дар қиёс бо кулли дигар анвои шеърӣ бартарӣ дорад. Жанри ғазал бар хунари шоирӣ Ашур Сафар то он дараҷа тасаллут дорад, ки ба василаи он метавон малакаву истеъдод ва хусусиёти умдаи ашъори ӯро муайян кард. Ҳамин хунари ғазалсароии шоир аст, ки мавқеи адабии ӯро на танҳо миёни суҳанварони доираи адабии Кӯлоб ва умуман Хатлон, ҳамчунин, адабиёти муосири тоҷик, ба ҳайси як шоири хунарманди ғазалсаро баланд мебардорад.

Аммо, бо вучуди он ки Ашур Сафар дар рушду инкишоф ва таҳаввули ғоявию мундариҷавӣ ва дигар паҳлуҳои марбут бар жанри ғазал нақши қобили мулоҳизаеро муставҷиб гаштааст, то имрӯз дар адабиётшиносии тоҷик роҷеъ ба ғазалиёти вай таҳқиқоти алоҳидаи густардае дар ҳаҷми як рисолаи диссертатсионӣ ба анҷом нарасидааст. Вобаста ба ин, метавон гуфт, ки рисолаи диссертатсионии Шаробова Маҳбуба Қурбонмуродовна дар мавзӯи “Мавқеи жанри ғазал дар эҷодиёти Ашур Сафар ” дар адабиётшиносии муосири тоҷик таҳқиқоти нав ва саривақтӣ буда, дар навбати худ, нахустин кори илмии мухтасс бар жанри ғазал дар ашъори Ашур Сафар ба шумор меравад.

Таҳқиқоти диссертатсионии Шаробова Маҳбуба Қурбонмуродовна аз муқаддима, чаҳор боб, сездаҳ фасл, хулоса ва рӯйхати адабиёт иборат буда, дар маҷмуъ 185 саҳифаи компютериеро дар бар мегирад.

Дар қисмати муқаддима муаллиф оид ба мубрамияти мавзӯи интиҳобнамуда, дараҷаи таҳқиқ ва дигар лавозими марбут бар усулу қавоиди таҳқиқоти диссертатсионӣ суҳан рондааст, ки шоистаи тавачҷух мебошад.

Дар боби якуми диссертатсия - “**Ғазал ва мавқеи он дар эҷодиёти Ашур Сафар**”, ки фарогири се фасл аст, муаллиф қаблан роҷеъ ба нашри ғазалиёти Ашур Сафар дар матбуоти даврӣ ва мароҳили тавсиаву густариши ғазалсароии шоир дар сахнаи рӯзномахову маҷаллаҳои даврони шуравиву истиқлол, баъдан чигунагии мавқеи ғазалҳои шоир дар маҷмуаҳои бачопрасидаи вай, солисан, дар хусуси сохтор, мундариҷа ва бандубасти ғазалҳои шоир таҳқиқот бурдааст. Дар ҳар се фасл афқору андеша ва муҳокимарониҳои муаллиф бо унвони масъалагузориҳои онҳо мувофиқати том доранд.

Дар боби дувуми қор, ки “**Хусусиятҳои ғоявию мавзӯии ғазалиёти Ашур Сафар**” номгузори шуда, 5 фаслро дар бар мегирад, муаллиф саъй намудааст, то дар хусуси мавзӯ ва мундариҷаи ғоявию меҳварии ғазалиёти шоир таҳқиқот бубарад. Бар тибқи андешаҳои муаллиф, дар ғазалиёти Ашур Сафар асоситарин мавзӯҳо, ки меҳвари мавзӯии ашъори шоирро бозгӯ намуда, аз мақоми калидӣ бархӯрдоранд, инҳо мавзӯҳои амсоли: тарғибу ташвиқи ватандӯстӣ ва сулҳу ваҳдати миллӣ, тараннуми ишқу муҳаббат, бузургдошти зан-модар, панду ҳикмат ва ҳаҷву мутоиба ба шумор мераванд.

Муаллиф зимни баррасии мавзӯ ва мундариҷаи ғазалиёти Ашур Сафар роҷеъ бар ҳар яке мисолҳои мувофиқу алоқаманд оварда, андешаҳои ҳешро тавассути онҳо мустаҳкам намудааст.

Дар боби сеюми диссертатсия – “**Хусусиятҳои поэтикӣ ва сабқии ғазалиёти Ашур Сафар**” муаллиф дар ду фасли алоҳида роҷеъ ба вижагиҳои асосии поэтикӣ жанри ғазал дар ашъори шоир, аз ҷумла: авзони ғазалиёт, чигунагии қофия ва радиф, ҳамчунин, хусусиятҳои сабқии ғазалҳои шоир, амсоли: забону услуб, чигунагии қорбурди вожаҳои махсус, вожаҳову ифодаҳои халқӣ, амсолу зарбулмасалҳо ва дигар ҳасисаҳои сабқии ғазалиёти Ашур Сафар таҳқиқот бурдааст. Муаллиф, дар ҳақиқат, аз уҳдаи муайян кардани авзони ғазалҳои шоир ба ҳубӣ баромада, навъҳои асосию яқумдараҷа ва анвои мобақии авзони

ғазалҳои Ашур Сафарро ҳам тавассути намунаи ғазалҳои абёти
чудоғонаи ғазал ва ба василаи нақшаҳои алоҳида баррасӣ кардааст. Дар
ҳамаи андешарониҳои хеш роҷеъ ба ҳасоиси поэтикию сабкӣ муаллиф
мисолҳои фаровони шохид оварда, тавассути онҳо афкори назарии
хешро собит сохтааст.

Дар боби чаҳоруми диссертатсия - **Хусусиятҳои бадеии ғазалиёти
Ашур Сафар**, ки мунтаҳои таҳқиқоти муаллиф маҳсуб мешавад,
асоситарин санъатҳои бадеии дар ғазалҳои шоир истифодашуда баррасӣ
гардидаанд. Дар робита бар ин мавзӯ, муаллифи диссертатсия дар
ҳитаи се фасл роҷеъ ба санъатҳои бадеие, амсоли: тамсил, талмеҳ ва
ташбеҳу истиора ва сахми онҳо дар мазмунофаринӣ ва тасвиrotи бадеии
ғазалиёти Ашур Сафар андешаронӣ карда, нақши ҳар якеро дар
алоҳидагӣ, бо мисолҳои собит мушаххас намудааст.

Дар қисмати хулоса муаллиф андешаҳои хешро дар мавриди
ғазалиёти Ашур Сафар ва нақши онҳо дар ашъори шоир дар 12 банди
алоҳида ба таври муҷазу мушаххас баён карда, дар қисмати марбут бар
тавсияҳо оид ба истифодаи амалии таҳқиқ дар 6 банди дигар изҳори
назар намудааст.

Фишурдаи рисолаи диссертатсионии Шаробова Маҳбуба
Қурбонмуродовна ҳам дар шакли тоҷикӣ ва ҳам тарҷумаи русияш низ
омода шудааст. Дар фишурдаҳо меъёрҳои тартиботи оmodасозии шакли
мухтасари рисолаи диссертатсионӣ риоя гардидаанд.

Муаллифи рисола панҷ мақолаи худро дар маҷаллаҳои аз ҷониби
ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА-и Федератсияи
Россия тасдиқшуда ба таъъ расонидааст.

Дар асоси ин гуфтаҳо мо чунин мешуморем, ки рисолаи
диссертатсионии Шаробова Маҳбуба Қурбонмуродовна дар мавзӯи
“Мавқеи жанри ғазал дар эҷодиёти Ашур Сафар ” баанҷомрасида ба
ҳисоб рафта, ба меъёрҳои умумии аз ҷониби ҚОА-и назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҚОА-и Федератсияи Россия пешниҳодшуда

чавобгӯ ва ба талаботи бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мутобиқат дошта, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯи ихтисоси 10.01.04 - Таърихи адабиёт; равобити адабӣ сазовор мебошад.

д.и.ф., профессори кафедраи
забони тоҷикии Донишгоҳи давлатии
молия ва иқтисоди Тоҷикистон:

Саидчаъфаров О. Ш.

Сана: «23» январи соли 2023

Имзои Саидчаъфаров О. Ш.-ро тасдиқ мекунам:
Сардори шуъбаи кадрҳо ва
корҳои махсуси ДДМИТ

Шарипов У. А.

Суроға: 734067, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
ш. Душанбе, куч. Нахимов 64/14,
Донишгоҳи давлатии
молия ва иқтисоди Тоҷикистон
Тел./факс: (+992) 200004900
e-mail: Ozod_060374@mail.ru